

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasni trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglas, ki služi v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 120 • Maribor, torek, dne 22. novembra 1938 • Leto XIII

Več kulturnega dela!

V našem listu smo že večkrat poudarjali, da je kulturno delo v delavskem gibanju in v družbi sploh najpomembnejši element za zdrav razvoj. Delavstvo ima svoje strokovne organizacije, kulturne in sportne. Tudi drugi sloji imajo »svoje« kulturne organizacije. Kakor pa razvoj dokazuje, kulturne organizacije in kulturno delo niso dovolj izvršile svoje naloge, ker bi si cer danes ne bila mogla nastopiti taka reakcija kakršna je nastopila v takozvanem civiliziranem svetu. Po stoletnem kulturnem jako živahnem delovanju je nastopila demoralizacija, v kateri ne velja nič več človek, človeška volja, beseda in ljubezen ali vsaj čustvovanje do človeka kot enakovrednega bitja.

Kultura še ni, če zna kdo čitati ali verjeti demagogiji in lažem. To še ni kultura. Kultura je nekaj več; kultura in civilizacija sta dva pojma, ki šele ustvarjata kulturnega človeka.

Glavni znak civilizacije je, da človek priznava dostojanstvo sočloveka. To dostojanstvo pa priznava šele takrat, če ga v življenju vpoštevata, to je z njim računa.

To je prvi del podlage. Drugi del podlage zdravemu razvoju družbe je kultura, izobrazba.

Človek mora biti izobražen, da pozna moralne, socialne in gospodarske temelje družbe. Vedeti mora, kakšni so naravni zakoni, poznati tehnični in gospodarski razvoj, da lahko sodeluje v njem ter zahteva in izvojuje prave razvoja.

Preden je človek zrel za to spoznanje in znanje, potrebuje mnogo mnogo izobrazbe, ki si jo pridobi kot samouk ali pa pri dobrih in vsakovrstnih poljudnih poučnih in znanstvenih predavanjih. Dobre poučne knjige, dobra družba in manj trošenja zlatega časa po potratnih krajih, dajo tudi najpreprostejšemu človeku dovolj prilike in možnosti, da se dvigne do intelektualne višine, v kateri lahko objektivno presoja vse dogodke v razvoju in dela, dela za boljšo bodočnost.

V kratkih tezah smo tukaj označili pomen kulturnega dela, ker smatramo, da se tudi vsak nešolan človek sam dvigne do enakovrednega člana človeške družbe. — Toda naši delavci in nameščenci poznajo naloge delavskega gibanja tudi v kulturnem pogledu.

Posvetijo naj vse naše organizacije temu delu največjo pažnjo, da bo delavstvo pripravljeno na velike dogodke in lenši razvoj po tej strašni dobi demoralizacije in ubijanja človeškega duha.

Prepričani smo namreč, da se človeški duh zbudi, da vstane, ker mora vstati, da ne bo zadela človeštva strašna katastrofa propada.

Naše geslo bodi do zmag: Civilizacija in kultura je naša bodočnost!

Zaenkrat smatramo to za svojo najsvežijo nalogo vsi, ki želimo napredek človeštva.

Zmaga angleške delavske stranke pri nadomestnih volitvah v Doncastru

Pri nadomestnih volitvah v Doncastru je dobil dosednji poslanec delavske stranke John Morgan 31.735 glasov, dočim je narodni liberalec ostal z 20.005 glasovi v manjšini. Morgan je dobil to pot 3700 glasov več, kot pri prejšnjih volitvah.

New York za preganjanje žide.

V New Yorku so se zopet ponovile velike demonstracije proti preganjanju židov v Nemčiji. Med govorniki je nastopil tudi newyorški župan.

Reakcija v Franciji

Iz govora Leona Bluma v Lilleju

Prejšnjo nedeljo je govoril Leon Blum predstavnikom socialistične stranke v Lilleju.

V soboto — je rekel med drugim — je bil objavljen finančni načrt, ki znači dalekosežno preziranje obvez, ki jih je vlada svedano prevzela napram delavskemu razredu.

Delavski razred je pa tudi danes kakor je bil pred dvema leti, odločen, da brani socialne pridobitve.

Nevarne so nameravane izpremembe zakona o 40 urnem delovnem tednu. S tem, da se uvaja sobota kot delovni dan tudi tam, kjer to ni treba, se gospodarsko stanje ne bo izboljšalo, marveč, zdi se, da se s tem želi doseči samo približanje finančnemu kapitalu, da gre v bistvu za politično manifestacijo, ki ima očiten namen, da se pridobi zaupanje industrijskega in finančnega kapitala, da se tečaj vrednostnih papirjev izboljša ter doseže vračanje kapitala v Francijo, ki je bežal iz dežele.

Ponavljam, je rekel Blum, »ono, kar sem že več kot dvajsetkrat rekel: da se more stavba zaupanja, ki je zgrajena s tako velikim naporom, kadarkoli zrušiti. Zadostuje samo kaka preteča gesta Hitlerja ali Mussolinija.«

Načrt vlade glede davčne politike je prizanesljiv kapitalu. Ne obseza niti učinkovitih ukrepov proti onim, ki zanemarjajo davčne dolžnosti. Ta načrt mora imeti neposredno posledico podražitev življenjskih potrebščin in splošnih stroškov za življenje. V tem finančnem načrtu je samo eno in to je poziv k zaupanju v finančno tržišče in sicer pod pogoji, katerim socialisti ne morejo zaupati.

»Z najglobljim obžalovanjem moramo gledati, kako se delo, ki smo ga izvršili, redoma napada in ogroža. Toda našega dela ne bo tako lahko uničiti, ker se je zanj boril ves delavski razred Francije.«

Blum je govoril tudi o svobodi tiska in njega razmerah, zlasti z ozirom na zunanjo politiko. Blumov tiskovni zakon je zbornica sprejela, odklonil ga je senat. Sedaj torej ne obstoja niti možnost, da se obrekovalce kaznuje. V sedanjosti dobi dogodkov se vrše razne stvari, škandali, ki daleč presežajo vse dosedanje, tako so danes tisti dnevniki, ki so včeraj obrekovali socialiste, postali agenti inzomske propagande.

Blum se vprašuje, če morda ne pride čez nekaj mesecev ali tednov tako daleč, da se republikanskim in socialističnim organizacijam in njih tisku prepove svobodno izražanje misli o mednarodni politiki in o politiki Francije. Zahteve totalitarnega režima so izredno dalekosežne. Kaj bi pomenil sporazum glede tiska, o katerem se je že govorilo? Ali bi Francozi še dalje mogli odkrito in svobodno povedati to, kar mislijo o tem, kar se dogaja v drugih deželah ali doma? Vprašati se moramo že danes, če se ne bi vstop ljudi, kakor sta Churchill ali Eden, v britsko vlado ne smatral že za neprijateljsko dejanje v tretjem cesarstvu in ali smo v Franciji še res svobodni, da lahko storimo, kar hočemo.

Ali ste gotovi, da vam že jutri ne reče del javnega mišljenja: vlada narodne fronte? Ni govora o tem! Kako bo potem z našimi odnosi z Nemčijo? Še včeraj je ta del javnega mnenja klical: Blum na oblast! Toda ta klic danes nima več velikega pomena. Ali bi bilo danes še mogoče, da pride na oblast socialist

in da dežela ne bi prišla v mednarodne težkoče?

Ali bi še bilo mogoče, da v Franciji pride na oblast žid? Ne gre zame, ampak za kogarkoli si bodi. Če bi se jutri kdo obrnil na žida, sem prepričan, da bi se sam zavedal, da v sedanjih mednarodnih situaciji poveča težkoče dežele. Če bo to stanje trajalo dalje, ali če se stanje še poslabša, ali tedaj ne bomo tudi mi morali priznati pritisk tuje ideologije? Vi ste doraščali v deželi, v kateri je boj za svobodo star nekaj stoletij. V prošlosti se je hotelo podcenjevati zmisel za človeško dostojanstvo. To človeško dostojanstvo je socialistični nauk. Ostanite zvesti temu dostojanstvu. Na ta način najbolje izkazuje počastitev herojem in mučencem, ki so padli v boju za človeško dostojanstvo.

Blumove besede so prisrčen opomin francoskim socialistom, da vztrajajo v zvestobi do svojih načel ter opomin civilizaciji.

Izredni kongres francoske socialistične stranke

Proti diktaturi velekapitala.

V Franciji, kjer diktirajo politiko

Slovaška in Ukrajinska avtonomija

Čehoslovski parlament je obe odobril.

Čehoslovaški parlament je v soboto razpravljaj o slovaški in ukrajinski avtonomni ustavi. V smislu dogovorov in predpovedovanj je bila avtonomna ustava Slovačkov in Ukrajincev sprejeta brez bistvenih izprememb, kar bo storil tudi senat, ki sta mu bili ustavi predloženi včeraj in danes.

V zbornici, kjer je sedaj 228 poslancev, znaša potrebna večina 137 glasov. Za slovaško ustavo je glasovalo 142 poslancev, proti 21; za ukrajinsko ustavo pa 147 poslancev in proti 23. Proti ustavi je glasoval komunistični klub, nekaj socialistov, del poslancev pa se je vzdržalo glasovanja.

Volitev predsednika republike se iz-

Pred volitvijo predsednika republike

Danes, v ponedeljek je sklenil še senat potrditi začasni ustavni zakon o avtonomiji Slovaške in Podkarpatske Ukrajine. Pripravlja se sedaj volitev novega prezidenta, ki bo v četrtek ali petek, tako da bo imela Čehoslovaška že vsaj do sobote novega prezidenta. Iz razlogov štednje to pot ne bodo volili

bankirji, postaja politični položaj delavstva bolj in bolj kritičen. Vlada hoče zvaliti žrtve v prid bogate zlahte na ramena delovnih slojev in s tem sanirati državne finance, ne da bi prišla za ušesa razne verižnike.

Z ozirom na kritični politični položaj je sklenil glavni odbor socialistične stranke sklicati dne 24., 25. in 26. decembra t. l. izredni kongres stranke, da se posvetuje o položaju, ki je nastal zaradi drakoničnega stališča Daladierove vlade.

Splošna delavska protestna stavka v Franciji

prodi vladinim dekretom.

Francoske delavske strokovne organizacije so z ozirom na protisocialne ukrepe francoske vlade v sanacijskem pooblastilnem zakonu sklenile izvesti 24 urno protestno stavko, ki se je izvršila včeraj (v ponedeljek) po vsej Franciji. Delavske organizacije smatrajo, da so žrtve, ki se nalagajo delavstvu neuteemeljene, ker je gospodarske krize kriva kapitalistična špekulacija, ki ima namen zadati delavstvu obenem politični udarec.

vrši v skupni seji poslanske zbornice in senata, čim bosta ustavna zakona za Slovaško in Ukrajino definitivno odobrena.

Nova ustava Slovaške in Ukrajine določa delokrog avtonomnih pravic in skupne zadeve čehoslovaške zvezne republike.

Madžarske tolpe vpadajo še vedno v Podkarpatsko Ukrajino.

Nezadovoljni Ukrajinci, ki so bili okupirani od Madžarske pa trpijo že sedaj znano madžarsko preganjanje, kakor poroča tiskovni urad iz Bratislave, ki trdi, da so poslali Madžari v te kraje nad ljudi celo vojske in tanke.

Velike protinemške demonstracije v Ameriki

radi protižidovskih pogromov.

Protižidovski pogromi v Nemčiji so vzbudili v Ameriki val ogorčenja. V vseh večjih mestih v Ameriki je prišlo do velikih demonstracij proti Nemčiji. Ameriška vlada je morala odrediti strogo zastraženo nemških konzulatov. — Zadnje dni so priredili demonstracije tudi ob prihodu nemškega parnika »Bremen« v newyorško luko. — Šele močno ojačena policija je uspela, da je zadržala demonstrante in omogočila potnikom izkrcanje.

V Zedinjenih državah se ustvarja razpoloženje, da naj Zedinjene države sploh prepovedo vsako doseljevanje iz Nem-

čije z utemeljitvijo, da je morala oziroma bo morala Amerika sprejeti veliko število iz Nemčije izgnanih židov.

Nemčija odpoklicala svojega poslanika v Washingtonu.

Kot odgovor na odpoklic ameriškega poslanika v Berlinu, katerega je pozval predsednik Zedinjenih držav Roosevelt k sebi, da mu poroča o židovskih pogromih v Nemčiji, je nemška vlada sklenila odpoklicati svojega poslanika v Washingtonu.

Odločitev glede Španije

Sestanek predstavnikov angleške in francoske vlade v Parizu, ki se bo vršil dne 23. t. m. bo važen tudi zaradi tega, ker se bo ob tej priliki obravnavalo špansko vprašanje.

Najbrž bodo proučili predloge španske republikanske vlade zaradi posredovanja za sklenitev premirja.

Sploh je špansko vprašanje na dnevnem redu, ker se bo o njem razpravljalo tudi v okviru razgovorov med francosko in italijansko vlado. Francija ima interes na tem, da bo meja na Pirene-

jih varna. Varna pa bi bila samo t. Pa tudi Anglija ima enak interes, kot Francija, ne glede na »velikonočni spozarum«, ki ga je sklenila z Italijo in ki je 16. t. m. stopil v veljavo.

Kako bodo reševali to vprašanje, da bi ostal volk sit in koza cela, je zaenkrat zagonetka, dokler ne bomo čitali prvih izjav.

Na bojiščih nič novega.

S španskih bojišč ni nobenih novic. Po bitki na Ebru je nastopilo zatišje.

Kitajci napredujejo pred Kantonom

Položaj japonske armade, ki je pred par tedni osvojila Kanton in prodrla od Kantona proti zapadu, se je v preteklem tednu nenadoma močno poslabšal. Kitajci so zapadno od Kantona vrgli na bojišče novo veliko armado, ki jo podpirajo številna letala. Napad Kitajcev na japonske postojanke je bil tako silen, da so se Japonci morali pričeti umikati in kakor priznava japonsko vladno poročilo, predvsem radi napadov kitajskih letal, katerim japonsko letalstvo ni več kos. Kitajci so zavzeli predmestja Kantona, tako da je popolen umik Japon-

cev iz Kantona vprašanje zelo kratkega časa. Japonci pošiljajo nove čete na to bojišče in sicer jih dovažajo s transportnimi parniki iz morskega zaliva Bias po Biseri reki. Ti transporti pa so vedno bolj ogroženi, ker so izpostavljeni napadom močnega kitajskega zračnega brodogoja.

Tudi na reki Jangce, zapadno od Hankova, poročajo o kitajskih napadih, ki jih podpira izredno veliko število kitajskih letal. Japonci si ne vedo razložiti, odkod Kitajcem naenkrat toliko letal.

Čehi se branijo diktature

Diktatura je Čehom tuj pojm.

»Právo lidu« prinaša uvodnik Václava Křižana »Palacky govori«. Moralo bi nam biti jasno, da v zgodovini češkega naroda ne najdemo niti enega razdobja, v katerem bi se narod prostovoljno podvrget diktaturi svojega, pripadnika. Tukaj je mogel vsikdar le tuj gospodar, s tujo pomočjo, vladati absolutistično. Prijetno pa se mu pri tem ni godilo. Resnica je, da naš narod nima volje, da bi si delal medsebojno silo. Ta narod ne prenese diktatur in je nikdar

ni prenesel. Že sam Palacky piše, da so nižje vrste ljudstva na Češkem vedno uživale svobodnejše gibanje in več svobode, kot v katerikoli drugi državi zahodne Evrope.

Takšna je zgodovinska resnica. Sedaj nam je treba, da se imamo medsebojno radi, si zaupamo in medsebojno dajemo veselje do dela. Govoričenje o totalitarnosti pa je škodljivo in nečesko.

* * *

Pred posveti v Parizu

Zbližanja med Anglijo, Francijo in Nemčijo ne bo.

Dne 23. novembra se sestanejo angleški in francoski državniki v Parizu. Na posvetu bodo obravnavali vprašanja skupne obrambe obeh držav, špansko vprašanje in italijansko zahtevo, da se ne podvzame ničesar, kar bi preprečilo zmago generala Franca, vprašanje gospodarskega sodelovanja in nastopa obeh držav v Aziji.

O nemških kolonialnih zahtevah ne bo govora, niti ne o zblizanju z Nemčijo, ki je radi zadnjih dogodkov v Nemčiji postalo docela nemogoče, ker je

proti takemu zblizanju vsa francoska, kakor tudi angleška javnost.

Nepismenost je v Jugoslaviji povprečno še velika

Po uradnih podatkih znaša nepismenost v vrbaski banovini 72 odstotkov, v vaderski 70, zetski 66, drinski 62, moravski 61, primorski 57, dunavski 28, savski 26 in dravski 5 odstotkov. V

* * *

prakso odvetniških praktikantov od prejšnjih 6 na 4 leta in tudi odpravili po srbskem vzgledu zahtevo naslova »doktor« za odvetnika, je takratni minister, pokojni dr. Gregor Žerjav, to utemeljeval s tem, da potrebujemo ravno v Jugoslaviji čim več pripadnikov tega svobodnega poklica. Drugo vprašanje je seve, v koliko se odvetniki vzvišeni tih nalog zavedajo. Vsekakor pa je preteklost slovenskih odvetnikov v tem oziru častna in so pred zgodovino svojo nalogo izvršili v polni meri, posebno v časih pred vojno: postavili so čelga moža tudi izven svojega polica na polju slovenske kulture in politike.

Podobne misli so me prešinjale na mariborskem sodišču kot mladega praktikanta, ko sem pomladnega dne 1916. zapisnikoval pri seji treh nemških sodnikov, menda je bil celo eden napol Slovenec. Rešiti bi morali rekurz. Poročevalec pa je akt samo predjal, češ, to je podobna zadeva, kakor zadnjič in bomo pritožbo iz istih razlogov zavrnili. — Mudilo se je in so bili takoj soglasni. Naenkrat pa se oglosi eden: »Ta odvetnik je sitnež, gotovo se bo še naprej pritožil.« Če se ne motim, je bil tisti odvetnik ravno zopet dr. Pipuš. In kaj se je zgodilo? Prečitali in preštudirali so njegov rekurz in uvideli, da ima prav ter mu ugodili, čeprav je bil sklep ravno nasproten njihovemu popolnoma enakemu slučaju, ki so ga še par dni prej zavrgli.

Tisti rekurz se mi je globoko zabil v

Nekateri bivši prvaki JNS kandidirajo na JRZ listi. Ker se je vodstvo JNS odločilo, da pojde na volitve z Mačkom in združeno opozicijo, so mnogi zelo vidni predstavniki te stranke, zlasti na Hrvaškem, v znak protesta izstopili iz nje in se priključili JRZ. JRZ je te bivše prvake JNS sprejela pod svoje okrilje in nekatere izmed njih postavila za kandidate za predstoječe volitve.

Knez namestnik Pavle je odpotoval v London, kjer bo ostal 10 dni. Na svojem potu v London je prekinil vožnjo v Zürichu v Švici ter obiskal v tamošnjem sanatoriju operirano kraljico Marijo.

Hlepci. Gotovo časopisje in njega priveseke, ki si nadeva krivoma ime delavske organizacije, si silno zavzemata za propadlo avstrijsko stanovščino, ki je bila največji izrodek Seipl-Dollfusove in kapitalist. fantazije. Tak izrodek bi rešil socialne krivice v prisilnih taboriščih, kamor bi tirali neljube državljane. Vemo, da je to želja te gospode in pritlikavega kapitalizma. To je naravno. Toda nerazumljivo se nam zdi, kako more »delavska« organizacija zagovarjati take stvari in prodajati delavce in delavke v moderno sužnost.

Glede vlaganja pupilarno varnega in sirotinskega denarja, ki je bil doslej naložen v državni hipotekarni banki v Beogradu, se je dosegel sporazum, da sme biti ta denar naložen v samoupravnih hranilnicah, če znesek ne preseže din 5000.— Za večje vsote mora dovoliti to ugodnost finančni minister.

Stare tovrne parnike kupujemo. »Prekomorska plovdba« na Sušaku je kupila v Angliji star parnik, ki ima 8000 registrskih ton.

Nova angleška tekstilna tvornica se snuje v Jugoslaviji. Tvornica bo imela 60 milijonov glavnic in bo poslovala v Srbiji. Izdelovala bo laneno prejo (cvirn) in druge proizvode iz te surovine.

Anglija jamči za rumunske meje? Mislija rumunskega kralja Karola v Londonu je bila v zvezi z akcijo Rumunije proti madžarskim zahtevam po odcepitvi Sedmograške in priključitvi te pokrajine Madžarski. Izgleda, da je revizija mej v Srednji Evropi, ki je pričela z okupacijo Avstrije in dosegla višek z razbitjem ČSR, zaključena. To domnevo potrjuje z velikim pompom organizirani sprejem rumunskega kralja v Londonu in s tem v zvezi najavljeni obisk angleškega kralja Jurija v Bukarešti, ki bo jeseni l. 1939.

Rumunija ne dobi posojila v Angliji, ker so razmere v Rumuniji preveč nestabilne. Kljub tem dementijem iščeta angleški in francoski kapital izhod, kako bi se zasidrala v balkanskih deželah in svrhu zaščite interesov v orientalskih deželah in morjih.

Pregnana »železna garda«. Razpuščena fašistična organizacija »Železna garda« v Rumuniji je začela zopet dvigati glave in je hotela te dni organizirati pogrom na žide, ker se pač s tem dandanes najlažje uveljavljajo podobne razbijaške garde. Toda rumunska žandarmerija je nastopila z vso strogostjo, razgrajaje aretirala in tako popolnoma zaščitila žide.

spomin in še danes imam vse one go-spode sodnike jasno pred očmi.

Sodnik.

Ob drugi priliki sem še globlje ostrmel pred veličino neomajnega značaja slovenskega sodnika T. C., poznejšega prvega slovenskega predsednika okrožnega sodišča v Mariboru. V tajni seji senata treh sodnikov so sklepali o odobritvi vojnega posojila iz premoženja mladoletnih otrok mariborskega nemškega industrijalca Sch. Varuh otrok je hotel vpisati visoko vsoto, menda skoraj vse njihovo premoženje, ki je bilo založeno pri sodišču. Saj to so tudi zahtevali ministrske okrožnice od patriotičnih državljanov. Tisoče in tisoče mladoletnih sirot so na ta način oropali vsega premoženja. Tudi v tem slučaju nista imela nemška sodnika nikakega pomisleka. Saj Avstro-Ogrska bo vendar zmagala, »Tagespošta«, njihova edina dnevna duševna hrana, je to vsak dan proglašala z debelimi črkami. Vsak teden enkrat so vihrale zastave po mestu, skoro neprestano smo slavili same zmage. Kdo bi si torej upal dvomiti, da mladoletni ne bodo dobili vrnjenega vojnega posojila?

Toda naš človek, T. C., mož visoke postave, mirnega značaja, se je uprl. Z mirnim, globokim glasom, z odločnim pogledom v oči, je vprašal svoja tovariša:

»Gospodje, ali ste si res kot sodniki popolnoma sigurni svoje zmage, ali si upate stoodstotno vzeti na svojo vest

Podražitev življenja v Italiji. Indeks cen na debelo je v Italiji v mesecu oktobru porasel na 473.97, dočim je znašal prejšnji mesec 471.04 poenov. Kupna vrednost lire pa se je znižala od 21.23 na 21.10. V ceni so prizadeti zlasti tekstilni izdelki in stavbni material.

Italijanska inteligenca v emigraciji. Izmed italijanskih emigrantov iz vrst inteligenca jih je največ v Franciji in Angliji. Emigranti so dobri Italijani. Število teh emigrantov znaša okoli 157.000 in je torej izredno veliko.

Za glavnega tajnika francoske delavske zveze je bil na kongresu zveze zopet izvoljen s. Jourhaux, ki je že večkrat obiskal naše strokovne prireditve svobodnih delavskih strokovnih organizacij.

Daladier grozi. Francoski ministrski predsednik je zagrozil, da se nikakor ne bo odrekel moči, pa če tudi bi narod nadaljeval s svojo opozicijo napram dekretom.

Oboroževanje v Franciji. Koliko je bil vreden v Menakovem sklenjeni mir, je razvidno iz tega, da ne stopnjuje oboroževanja samo Anglija, ampak je v nedeljo na neki slavnosti proglasil tudi francoski minister mornarice, da mora Francija nujno dovršiti svoje oboroževanje na suhem in na morju.

Francosko Modro knjigo pripravlja vlada v Parizu z vsemi potrebnimi dokumenti o najvažnejših dogodkih tega leta.

Proslave v Lotringiji. V nedeljo sta mesti Metz in Kolmar v Lotringiji proslavljali 20-letnico vrnitve k Franciji. Zastopnik vlade, neki general, je v svojem slavnostnem govoru svaril pred inozemsko propagando v teh krajih.

Samomor židov v Nemčiji. Velikanska kontrabucija in škoda, ki so jo doživeli židi v Nemčiji, je povzročila, da je izvršilo mnogo židov samomor, kakor poročajo razni listi. Mnogo jih je bilo gospodarsko popolnoma uničenih.

Začasna zavetišča za pregnane žide v Švici, Belgiji in na Holandskem. Strašna usoda, ki je zadela žide v Nemčiji, je iz čisto človeških razlogov vzbudila sočutje s preganjanimi pri kulturnih narodih po vsem svetu. Države, ki radi lastnih gospodarskih težav same ne morejo sprejemati tujcev, so pričele razmišljati o tem, ali bi mogle na kakšen način pomagati številnim židovskim beguncem iz Nemčije, zlasti pa otrokom, ki vendar ne morejo nič zato, ako jih je slučajno rodila židovska mati. Švicarska zvezna vlada je izjavila, da je pripravljena sprejeti židovske otroke v prehodno oskrbo, dokler se židovsko vprašanje mednarodno ne reši. Tudi Holandska in Belgija sta izjavili svojo pripravljenost, da hočeta pomagati židovskim beguncem. Na meji med Holandsko in Belgijo so pripravili taborišča, kamor se bodo židje lahko zatekli. Iz kulturnih in obče človeških ozirov je to akcijo prej navedenih držav treba toplo pozdraviti.

Tramvajska nesreča pri Rimu, kjer sta trčila dva tramvaja, je zahtevala nekaj smrtnih žrtev, ki jih pa vladno poročilo še ni objavilo. Težko ranjenih je 50 oseb.

usodo teh mladoletnih otrok? Kaj pa, če bi posojilo vendarle propadlo?

Kakor težki udarci kladiva so padale njegove besede in ravnotako učinkovale. Oba nemška sodnika sta kar prelivala v barve, povesila oči in nekaj jecljala, končno sklepanje so preložili. Pri naslednji seji so odobrili le manjši znesek.

Naš sodnik T. C. je odhajal od tiste seje v svojo sobo skromen, kot je prišel, kot da je storil le svojo samo ob sebi umljivo dolžnost. V mojih očeh pa je zrastle v ideal sodnika, ki ne vidi ničesar drugega, kot pravico, vzvišen nad vsem, kar bi mu moglo omajati njegovo prepričanje in ravno pot.

Hruške.

Videl pa sem sodno razpravo proti kmetu iz Hoč, ki je bil obtožen, da je na trgu predrago prodajal hruške. Kmet je gladko dokazal, da je prodajal hruške le po isti ceni, kakor pred vojno, da torej ni dražil. Toda sodnik dr. M. na številki 15 se je že pred zaslišanjem odločil, da bo kmeta obsodil in mu je zato po izvedenem dokazu nedolžnosti napravil sledečo pridigo: »To ni prav, da še vedno prodajate po tistih cenah. — Drugi morajo trpeti na fronti. Vi pa morate zato prodajati hruške ceneje, da tudi nekaj trpite za Avstro-Ogrsko« in je kmeta obsodil v zapor in denarno kazen, čeprav je določal zakon kaznovanje le za one, ki je izkoriščal stisko in navijal cene.

Dr. Avg. Reisman:

Iz spominov na avstrijska sodišča

4.

Advokat.

Ko sem od poletja 1915. do poletja 1916. praktical pri mariborskem sodišču in začel spoznavati »pravico«, sem nešteto krat široko odpiral oči. Nisem slutil, da je pot do pravice tako težka in trnjeva. Krasen je sicer poklic sodnika, ki je že po ustavi popolnoma neodvisen in ga radi sojenja ne sme nihče klicati na odgovor in ravnotako proti svoji volji ne more biti premeščen. — Dan na dan ima v rokah usodo ljudi in neskočno mnogo dobrega lahko stori, če ima razen paragrafov v glavi, tudi srce v notranjosti.

Toda koncem koncev je tudi sodnik le človek, podvržen zmotam. In tu poseže vmes neizogibno potrebna kontrola justice, advokat. Poklic odvetnika je zlasti pri sedanjem ustroju sodišča prav tako važen, on je nekak regulator, kontrola justice. Ne moremo si sploh misliti državljanskih svoboščin brez advokature. Zato so tudi v vseh državah priznali odvetnikom v izvajanju njih poklica, to je v obrambi pravic klientov, nekako podobno imuniteto, svobodo in zaščito, kakor jo imajo v parlamentu narodni poslanci.

Ko so po vojni v Jugoslaviji znižali

Iz naših krajev

Kaj zahteva čas od razredno zavednega delavca?

1. Da je naročnik »Del. Politike« in da plačuje v redno naročnino; 2. da pridobiva »Delavski Politiki« novih redno plačujočih naročnikov in da jo zahteva v vseh lokalih, pri trgovcih in obrtnikih, kamor nosi svoj zaslužek; 3. da je naročnik »Cankarjeve družbe«, ki bo pravkar izdala štiri lepe knjige za nizko ceno 20 dinarjev; 4. da je član delavske kulturne, strokovne in eventuelno gospodarske organizacije ter v njih aktivno dela. — To je delo, ki rodi uspehe. In pri takem delu ni časa za lažne klevete, dlakocepstvo in demitilije, ki rode častihlepje.

TRBOVLJE

Zopet redukcije delavcev v Trbovljah.

Vsa leta in tudi v času krize se je v Trbovljah v zimskih in jesenskih mesecih zaposlovalo več delavcev kot pa v letnih mesecih. Nikoli ni bilo redukcije ravno na zimo, ko se težko dobi delo in zaslužek. Letos je pa pri nas ravno narobe. Ni se še prebolelo težke redukcije pri podjetju Dukič, že je sledila številna redukcija delavcev in delavk na separaciji in v elektrarni. Skupaj je bilo reduciranih 44, ki so se pridružili že itak visokemu številu brezposelnih v Trbovljah.

Takšno premogovno gospodarstvo, kakor je danes, pač mora priversti v krizo. Kakor slišimo trbovlski rudnik ne more zadostiti naročilom. Železničarji dnevno vprašujejo, kdaj bodo prejeli premožni po nižini ceni, pa ga ne morejo dobiti. Na drugi strani se pa delavci reducirajo, namesto da bi se jim dalo zaslužek. Pravijo tudi, da je zadnja požarna katastrofa v jami, kjer je stotina delavcev za las ušla strašni smrti, kriva, da se ne sprejme več delavcev v delo. Kdo je za zakrivil to požarno katastrofo? Ne obtožujemo nikogar, lahko pa rečemo, da jo je zakrivil sistem in zopet sistem. Očividci pripovedujejo, da je že osem dni poprej tlelo in gorelo, a ni bilo časa ukreniti potrebno. Redukcije, katastrofe in smrtni nesreče težijo kakor mora nad trbovlskim rudnikom.

JESENICE

Opozicijska kandidatura za radovljski okraj. Sodišče je potrdilo kandidato na listi dr. Mačka za radovljski okraj in to: kandidat Pavel Olip, posestnik in župan v Lescah, namestnik kandidata s. Čelesnik Ivan, tov. delavec in glavni zaupnik delavstva pri KID na Jesenicah. Lista bo nastopala pod nazivom opozicijska lista Olip-Čelesnik.

Prvi volilni sestanki opozic. liste Olip-Čelesnik, se bodo vršili po sledečem vrstnem redu: v torek, dne 22. t. m. na Dobravi ob 7. uri zvečer pri Urbanku; v sredo, dne 23. t. m. na Bohinjski Beli, dne 23. t. m. pri Zupanu ob 7. uri zvečer; v četrtek, dne 24. t. m. na Koroški Beli pri Jurčku ob 7. uri zvečer. Poročata ss. Čelesnik Ivan in Kristan Cvetko.

»Na mejah« živi v zadnjem času od samih dopisov in poročil raznih delavcev, železniških uradnikov, prisluškovalcev in podobnih. Ta poročila so sicer zmešana, kakor so zmešane vse stvari, ki jih kdo dobi od prisluškovalcev, vendar pa kažejo šibkost avtorjev. Mi se pa pri tem čudimo samo, zakaj »Na mejah« ne objavi popravka dr. Obersnela ozir. ne ponatisne pisma, ki ga je dr. Obersnel pisal »Jutru« in ga je to objavilo v nedeljo, dne 13. t. m. To pismo bi zelo zanimalo tudi bralce lista »Na mejah«.

Miklavž se bliža. Včasih je bil Miklavž samo za mladino, zdaj je pa tudi za odrasle. Z naglimi koraki se bliža in vsak dan več Miklavževih daril se nabira. Tudi nas tu ni pozabil. Baje bo prinesel toliko zaželeno regulacijo Save med Javornikom in Dobravo, tam, kjer je pred ravno petimi leti utonil naš s. Zugvitar Anton. Baje bo prinesel Lehtos je z darilom na poti.

PTUJ

»Vzajemnost«. V sredo, dne 23. t. m. ob 7. uri zvečer se vrši v prostoru »Vzajemnosti« širša seja s sledečim dnevnim redom: 1. Proslava 20-letnice Cankarjeve smrti. 2. Plesne vaje. Za člane odbora udeležba obvezna. Po tej seji naj se prijavijo tudi oni, ki se želijo udeležiti plesnih vaj in se do sedaj še niso prijavili. Prav to velja za tiste, ki bi hoteli sodelovati pri Cankarjevi proslavi.

Kultura. V torek, dne 22. t. m. bo v Ptujskem mestnem gledališču proslava 25-letnice »Slovenskega gledališča v Ptuj«. Za to proslavo nam je pripravil znani avantgardistični režiser Žižek Linhardovega »Matiček se ženi« v svoji predelavi, t. j. postavljena na originalno Beamarcheju in režiran v avantgardistični koncepciji. Prireditev je obetala biti kulturni dogodek prve vrste in je bila že tudi hiša razprodana. Nastopile so pa nepredvidene težave, tako da je bil »Matiček« najprej odgođen, nato umaknjen s programa in je sedaj spet na program vendar dobesedno po Linhardu, tako, da režiserju Žižku pač ni dano na ptujskem odru uveljaviti svoje koncepcije umetnosti. M.

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

Volilni shodi

Okraj Maribor levi breg:

v torek, dne 22. novembra s pričetkom ob 19. uri v gostilni »Beli zajec« v Mariboru, Meljska cesta;

v sredo, dne 23. novembra s pričetkom ob 19. uri v Gambrinovi dvorani v Mariboru;

Okraj levi breg:

Zborovanje v Selnici ob Dravi.

V nedeljo, dne 20. t. m. dopoldne se je vršilo v gostilni Liper v Selnici ob Dravi zborovanje. Na zborovanje, ki ga je sklical kandidat za levi breg na listi dr. Vl. Mačka s. dr. Reisman. Za predsednika zborovanja je bil izvoljen s. Franc Strnad, posestnik iz Selnice. Obširno je poročal kandidat s. dr. Reisman, par besedi je še lahko spregovoril s. Jelen.

Zborovanje na Sladkem vrhu.

Popoldne istega dne se je vršilo na

v četrtek, dne 24. novembra s pričetkom ob 19. uri v gostilni »Balkan« v Mariboru, Linhartova ulica;

Govorili bodo kandidat s. dr. Reisman in namestnik s. Bahun ter s. Jelen in še drugi govorniki.

Dravograjski okraj.

Shod v Ribnici na Pohorju.

Volilni shod se je vršil v nedeljo, dne 20. t. m. v gostilni pri Puru. Poročal je kandidat na listi dr. Vl. Mačka za dravograjski srez s. Eržen Viktor.

MARIBOR

Tragika izgnane židinke. Pretekli petek je s popoldanskim brzovlakom iz Avstrije prispela v Maribor žena-židinka srednjih let s 15-letno hčerko. Naši policijski organi so ženo zadržali, ker ni imela v potnem listu dovoljenja našega konzularnega zastopstva v inozemstvu za dopotovanje v Jugoslavijo. Pri zaslišanju je izjavila, da so ji moža zaprli, sin pa da je pobegnil že pred 14 dnevi in se menda nahaja nekje v Zagrebu. Da bi se tudi sama izognila nadaljnjemu preganjanju, je sklenila, zapustiti Nemčijo in iti, če le mogoče v Zagreb, da bi poiskala sina in potem odpotovala kamorkoli po svetu. Iskala je vizume pri vseh mogočih konzularnih zastopstvih balkanskih držav, pa ga ni nikjer dobila. Odšla je na slepo srečo in prišla srečno čez mejo do Maribora. Prošila je, naj nje in njene petnajstletne hčerke ne požeeno zopet čez mejo nazaj. Policija je ženo odpremila v brzovlak, ki pelje ob pol 5. uri iz Maribora proti Grazu. Še predno pa je vlak odpeljal, se je žena v vagonu onesvestila, nemški carinski in politični uradniki so ženo prenesli iz vagona na prtižni voz, naker je vlak odpeljal. Na vozu ležečo ženo, poleg katere je trepetalo 15-letno dekletce, so prepejali v uradne prostore policijsk. komisariata, poklicali so zdravnika, ki je izjavil, da se je žena od strahu in groze onesvestila. Kaj se je nadalje zgodilo z nesrečnico in njenim otrokom, ki za dopotovanje v našo državo ni imela vizuma, za povratek v Nemčijo pa ne dovoljenja nemških oblasti, ne vemo. Slučaj je tako tragičen, da mora ganiti tudi najtrše človeka.

Mariborsko gledališče pripravlja uprizoritev Verdijeve opere »Aida«. V zboru bo nastopilo 70 zboristov. Premiera se bo vršila v kratkem.

Gospodar toži viničarja za odškodnino

Kako se godi našim viničarjem.

O bedi naših viničarjev se je že toliko pisalo, da ve o tem vsa javnost. Pa tudi vsak se lahko o tem sam prepriča, ako se poda iz Maribora na prve obronke Slovenskih goric. Je že kar v navadi, da mora viničar svoje terjatve po uredbi o viničarjih zahtevati potom viničarske komisije. Ako bi hoteli poročati o vseh slučajih, ki so nam znani, bi lahko napolnili naš list z materijalom za tedne v naprej. Danes pa poročamo o slučaju, ko je gospodar tožil svojega viničarja po izreku: rečem ti, da mi ne porečeš.

Kako se glasi tožba, ki jo je vložil gospodar? Upravi občine

Pesnica. G. R., posestnik in vinogradnik Na R., občina P., srez Maribor levi breg predlagam, da se razpiše viničarska komisija proti mojemu viničarju J. F., ki je uslužben na moji viničariji. Na R. in sicer iz sledečih razlogov: 1. Viničar J. F. mi je odpovedal službo v mesecu marcu 1938, vendar pa do danes ni odšel oziroma se izselil iz moje hiše. Isti se je vedel od dneva, ko mi je službo odpovedal, zelo predrzno proti meni in nedostojno in mi je večkrat grozil, da bi me pretepel (nabatal). Pri vsaki priliki je pregovarjal in nesramno kritikoval čez hrano, ki jo je imel skupno pri eni mizi in skledi z ostalo mojo družino — služabniki — ter sramotil s tem mene in mojo hišo. 2. Porabil mi je čez leto po nepotrebnem vso to leto pridelano krmo, ki bi bila morala zadovoljiti za celo zimo. 3. Pokvaril je na moji viničariji iz neznanega razloga zid, katerega do danes ni popravil. Predlagam, da viničarska komisija sklene, da mi viničar J. F. povrne vso povzročeno škodo in sicer za 1100 kg krme po 60 din za 100 kg — 660 din in za povzročeno škodo na hiši (viničariji) 100 din, skupaj 760 din in sicer predno se izseli iz moje viničarije. N. R., dne 3. 11. 1938.

G. R.

In kakšen je bil izid?

Občina Pesnica Štev. 1823 ZAPISNIK

sestavljen dne 7. 11. 1938 ob priliki viničarske komisije, ki jo je predlagal posestnik in vinogradnik G. R., N. R. proti njegovemu viničarju J. F. iz R. štev. 43.

Stranki sta sklenili poravnavo na ta način, da je plačal vinogradnik G. viničarju J. F. znesek 150 dinarjev, v katerem so zapodeni tudi stroški viničarske komisije, t. j. da plača viničar sam iz tega zneska svojega zastopnika g. Ulbla Ivana.

Vsa na licu mesta se nahajajoča koruzna slama ostane gospodarju. Občina Pesnica, dne 7. novembra 1938.

STUDENCI PRI MARIBORU

Vse za enotnost. Neki g. dr. Gabrovšek hodi že vse leto okrog delavskih društev in predava o delovnem ljudstvu v Nemčiji. Njegovo predavanje izzveni povsod v tem smislu, da pokaže ost proti socialni demokraciji v Nemčiji, ki je baje kriva, da je prišel fašizem na oblast. V četrtek je prišel g. dr. Gabrovšek s tem predavanjem tudi v Studence in tam na »Ljudski univerzi« razvijal svoje »teze«, ki postavljajo resnico zgodovine na glavo. Za čudo pa ta gospod nič ne pove o napakah drugih. Da omenimo samo nastopanje tistih revolucionarjev, ki so v pruskem deželnem zboru neposredno pred sodbonosnimi dogodki nastopali roko v roki z nemškimi fašisti. Mogoče se bo našel kdo, ki bo podobno, kot g. dr. Gabrovšek o Nemčiji, govoril kakšne take o »Ljudski fronti« v Franciji. Gospodje, ki hodijo okrog oznanjat enotnost delavstva naj vedo, da je mera naše potrpežljivosti polna in da bo tudi naše obzirnosti, ki smo jih imeli do vaših »teorij« konec. V četrtek so že tudi v Studencih delavci povedali dr. Gabrovšku v obraz, da so kot žive priče dogodkov zadnjih dveh decenij malo bolj poučeni, kakor on, ki ve mnogakaj le iz gotove vrste knjig.

Enotna kandidatna lista v Ljubljani

Mesto Ljubljana voli dva poslance v narodno skupščino.

Poleg javnih kandidatov je bila te dni vložena lista socialistov in JNS, od katerih sta predložila vsak po enega kandidata.

Za socialiste kandidira s. dr. Celestin Jelenec, namestnik s. Ivan Mlinar.

Za JNS kandidira senator dr. Albert Kramar, namestnik inž. Jože Rus.

Te dni se vrši po mestnih okrajih mnogo volilnih sestankov.

Iz Češkoslovaške

3000 milijonov so dvignili. »Přítomnost« poroča, da so ljudje v Češkoslovaški v prvih dneh napetosti z Nemčijo pred proglasitvijo moratorija dvignili iz svojih vlog v denarnih zavodih nad 3000 milijonov Kč, ki se do dve tretjini niso več vrnile v narodno gospodarstvo, ampak jih ljudje skrivajo doma.

Nepopolni seznam prstozidarjev. Isto demagogijo, kakor pri nas »Slovenec«, uganjajo sedaj tudi češki reakcionarni elementi s prstozidarji, oziroma s »framazoni«, kot jih imenuje ljubljanski »Slovenec«. Nek nazadnjaški časopis je grozil z objavo seznama članov in je res na to objavil tak seznam, toda pobral je iz seznama le nekatera imena, ki so mu ravno prišla za njegovo politično zapletenost. »Přítomnost« k temu pripominja, da takšna sramežljivost ni ravno na mestu, ampak je to le izdajalstvo resnice. Prstozidarji so bili marsikje na Češkem in mnogi celo politično tako blizu današnjim preganjalcem framazonov, da je to že neprijetno. Vsled tega priporoča »Přítomnost« pri objavah navedbo popolnega seznama članov, če je baje že potrebna debata o framazonskih ložah — teh sicer otroško romantičnih, a sicer popolnoma nedolžnih organizacijah. — Tudi pri nas bi bilo koristno, če bi »Slovenec« enkrat objavil popoln seznam članov framazonskih lož, pa jih gotovo ne bo, ker bi pač to vzbudilo tudi v njegovem taboru preveliko pohujšanje in presenečenje.

Politika poklonov Berlinu se ni izplačala. Najnovejša »Přítomnost« piše k razsodbi na Slovaškem: »Čehi in Slovaki so sedaj enako revnejši toda tudi enako bogatejši na skušenosti. Niti politika novega režima na Slovaškem ni mogla izboljšati krutosti dunajskega udarca. Toda sedaj ni primeren čas za medsebojne očitke — sedaj je treba skupnega napora za zagotovitev daljše eksistence. (Slovaki so namreč mislili, da se bodo bogve kako prikupili Berlinu s tem, da so začeli preganjati Čeha, odpuščati uradnike, profesorje in učitelje, socialdemokrate in komuniste, preganjali so žide, svobodomiselne časopise, odvzeli kolportarje »Prager Tagblattu«, ustanovili »Hlinkovo gardo«, ki jim je prizadela ogromno škode in sramote, itd.)

O žalostnih dogodkih na Slovaškem poroča »Slovenska tlače«, t. j. slovaška radio-oddajna postaja iz Bratislave. Poroča, da je madžarska vojska skupno s temnimi elementi preostalega prebivalstva takoj po zasedbi zagrešila strahovita lopovstva nad zavednimi domačini in plenila brez razlike Čeha, Slovače in Moravane ter zlostavljala ženske in moške, ki so bili brez obrambe. Slovaki kličejo po maščevanju in bodo o vsem tem informirali tudi inozemstvo, da vidi Madžare v pravi luči, one Madžare, ki so se nedavno po svojem radiu v slovaškem jeziku vabili Slovače pod Madžarsko in jim sveto obljubljali svobodo in vso zaščito. (Žal je treba pripomniti, da so ravno Slovaki v zadnjih dneh počenjali isto nad češkimi uradniki, ki so jim 20 let romagali graditi državo in so jih sedaj brezobzirno preko noči pregnali iz uradov ter jih na vse mogoče načine tudi po radiu in na zborovanjih psovali in to brez izjeme tudi z najvišjih mest. Posebno surovo se je v tem pogledu obnašal sam predsednik slovaškega narodnega odbora poslanec Sidor, ki je v najtežjih dneh češke krize potoval celo v Varšavo k Poljakom po pomoč proti Čehom.)

Rakev Ataturka so prepeljali s posebnim vlakom v nedeljo v glavno mesto Turčije Ankara.

Nesreča pri pogrebu Ataturka. Ko so odpeljali rakev Ataturka iz Istambula v Ankara, je navalilo k sprevedu toliko ljudstva, da so splezali celo na staro zidovje in strehe, ki so se pri tem podrle in je težko ponesrečilo 20 ljudi.

Širite naš list!

Ante Trumbić

V Zagrebu je umrl dne 18. novembra prvi jugoslovanski zunanji minister dr. Ante Trumbić.

Dr. Trumbić je bil rojen 1864. v Splitu in po poklicu advokat. Leta 1895. je bil izvoljen prvič za poslanca. Še istega leta je izdelal takozvano reško resolucijo, ki je tvorila podlago za poravnavo med Hrvati in Madžari. Ob izbruhu vojne je pobežnil v inozemstvo in postal tam predsednik jugoslovanskega odbora v Londonu. Leta 1917. je skupaj s Pašićem podpisal takozvano krfsko deklaracijo, ki je dala podlago današnji naši državi. Kot zunanji minister je sklenil z Italijo takozvano rapalsko pogodbo, po kateri je Italija dobila doberšen del od Jugoslovancev naseljenega ozemlja. Leta 1920. je bil izvoljen kot skupen kandidat vseh strank v svojem rodnem mestu Splitu za poslanca. Leta 1923. je pri volitvah ostal brez mandata in se je preselil v Zagreb. Ko je bil leta 1924.

Radić aretiran in zaprt, je postal njegov pravni zastopnik. Pri volitvah 8. februarja 1925. je bil izvoljen za poslanca Hrvaške seljaške stranke v Zagrebu. Skupno s hrvaškimi blokom je leta 1928. prestopil v Radičevsko stranko. Po 6. januarju 1929. je Trumbić živel nekaj časa v političnem zatišju, dokler ni nastopil kot glavni branilec v procesu proti Mačku leta 1933. Njegova smrt je izzvala zlasti med Hrvati veliko žalost.

S Trumbićem je izginil z naše politične pozornice zelo pomemben mož, ki je pri nastanku države in pozneje, v zvezi s še nekaterimi drugimi, igral veliko vlogo. Trumbić je bil Jugoslovčan, toda proti pojmovanju jugoslovanstva na ta način, kot je bilo običajno po l. 1929. in pri tistih, ki so pripravljali konec jugoslovanskega parlamentarizma in utirali pot diktaturi

Okrog dr. Beneša

B. Borko: »Odhod dr. Eduarda Beneša«

»Neposredno po monakovskih sklepih so začeli v češki javnosti razpravljati o krivdi za poraz. Može, ki so z avtoritativno besedo še nedavno govorili o važnosti historične Češkoslovaške za vzdrževanje evropskega političnega ravnotežja ter stali z vso odločnostjo za koncepcijo Masaryka in Beneša, so zdaj obrnili list.« Tako je prav drastično osvetlil odličnega slovenskega publicista Božidar Borko v svoji študiji »Odhod dr. Eduarda Beneša«, ki je izšla tudi kot odtisek iz revije »Misel in delo«, velik del češke javnosti, ki bi rada preko noči zatajila ogromno osvobodilno delo dr. Beneša in njegovega učitelja in sotrudnika Osvoboditelja T. G. Masaryka. Tudi pri nas so se že znašli zakotni pisarji, ki so celo v ljubljanskih dnevnikih pisali o »zločinskem delu« dr. Beneša, čeprav so ga še par tednov poprej povzdigovali do neba. Prav primerno je torej, da smo dobili baš v teh dneh tudi mi tako izčrpano študijo o državniku in filozofu dr. Benešu, kot jo je pod gornjim naslovom napisal Božidar Borko. Saj je bil dr. Beneš nekak soustvaritelj Jugoslavije, vseh 20 let v najožjem kontaktu vsega našega zunanje-političnega življenja in vsa ta leta pri tem delu tudi naš najboljši in zvest prijatelj — kot državnik, kot Čehoslovčan in kot človek. Danes mečejo temni elementi blato na dele tega velikega duha in mu z Masarykom vred očitajo celo to, da sta se z Masarykom povzpela iz revnih hiš do tako visoke državniške kariere. V očeh agrarcev in njihovih trabantov je danes tudi to greh in pomanjkljivost za sposobnosti pri odgovornih položih.

»Toda kdo izmed nas si drzne obtožiti ta dva državnika, ki sta verovala v človeštvo, ker sta verovala v svoj narod in ki sta bila prepričana o razumnem in dobrem, ker sta bila sama dobra in razumna?« In nadalje pravi B. Borko: »Dejstvo je, da katastrofa Češkoslovaške ni izšla iz nje same, njen potresni center je bil drugod; predvsem pa je bil njen nastanek, razvoj in sedanji konec, zvezan s celotnim idejnim in političnim sistemom

humanitarne demokracije, z ideologijo socialnega in kulturnega napredka, z vsem tistim liberalizmom, ki jo po razvoju idealov francoske revolucije poprijemal na zapadu in pri večini osvobojenih narodov razvojne oblike socializma.«

»Prav Masaryk in Beneš sta bila pogosto napadena, češ, da ovirata razvoj »nacionalne češke države« in podpirata manjšino. Oba državnik sta v historičnih deželah priznavala njihove naravne, celo tisočletje veljavne meje in skušala nemške naselbine pritegniti k sodelovanju.«

Pisatelj plastično slika velikansko kulturno in gospodarsko delo, ki ga je izvršil češkoslovaški narod pod vodstvom Masaryka in Beneša, ki se je najizraziteje izkazalo tudi v danes tako nevhvaležni Slovaški in v Podkarpatski Rusiji, »ki jo je češkoslovaški režim zatekel v srednjeveškem stanju«, in nadaljuje:

»Z druge strani zaznamuje 20 letni razvoj ČSR še večje uspehe v socialni kulturi, v izravnavanju nasprotij med poljedelsko produkcijo in industrijo, v socialni povzdigi delavstva, v skrbi za otroke, za bolnike, za one-mogla, skratka: v smoteni skrbi za človeka, ki je utisnila vsej češkoslovaški civilizaciji najvidnejši pečat.

»Republika profesorjev« se je obnesla vse dotlej, dokler ni zadela ob močnejšo ladjo, ki je šla preko nje po svoji poti. Njeno pravdo bo končno razsodila zgodovina.«

»Odhod dr. Eduarda Beneša s politične pozornice so iskreno obžalovali mnogi demokratični verniki raznih struj v Starem in Novem svetu.«

Zato se tudi mi v »Delavski Politiki« toliko pečamo z novo Češkoslovaško in njenimi sedanjimi pojavi, ki so nam dragocena šola. Vse, kar se godi sedaj v Pragi in okrog nje, razumemo in četudi nas marsikaj boli, nikdar ne bomo obojali naroda, ki je bil tudi sama ranjena, so ju mogli aretirati. Eden izmed nadebudnih dečkov, ki je star 13 let, njegov pajdaš pa 20 let.

Dr. Reisman.

Avstrijske novice

Odpuščenje nastavlencev se nadaljuje. Na cesto letijo »rdeči« in »črni«, da napravijo prostor starim bojevnikom. Delavske zbornice so bile razpuščene, premoženje strokovnih organizacij zaplenjeno, neljubi nameščenci odpušteni z odpravnino enega meseca. V bolniških blagajnah še vedno ni konca »čiščenja«. V nekem podeželskem mestu so na enkrat odpustili 40 nameščenecv. Samo nekaj jih je dobilo odpravnino za 2 meseca, drugi pokojnino 70—80 mark mesečno. Odpušteni prvih 8 tednov ne dobe nobene podpore, češ, da so po lastni krivdi odpušteni kot politično sumljivi. Oficirji čez 50 let stari so upokojeni, drugi uvrščeni za podrejeno službo in premeščeni na Prusko in druge nemške kraje. Vsa višja oficirska mesta so zasedli Nemci, posebno pri žandarmeriji.

Dunajski kardinal dr. Innitzer gre v samostan. Politična vloga dunajskega kardinala dr. Innitzerja je doživela neprijeten razvoj. V Rimu so mu zamerili, da je svojevlejno vodil politiko ob okupaciji Avstrije, namesto da bi se ravnal po vatikanskih navodilih. Kardinal je imel pozneje konflikt z nacisti zaradi nekega pastirskega pisma, pri katerem so bile demonstracije proti njemu. Očitajo mu, da je računal z okupacijo Avstrije in je sodeloval s Seiss-Inquartom, ki mu je obljubljal varstvo cerkve v Avstriji. Po vseh svojih neuspehih se je odločil, da vstopi v samostan, kjer bo živel kot preprost menih in delal pokoro.

Zap'emba šentlambrehškega samostana. Iz Gradca je došlo včeraj poročilo, da je vlada zaplenila vse premoženje samostana St. Lambrecht in je samostan zasedla narodno socialistična stranka. Poročilo pravi, da so v tem samostanu svoječasno shranjevali orožje za »Vaterländische Front«.

Vzgleđi mičejo. Po velikih protizidovskih pogromih v Nemčiji sta dva mlada človeka v

Hüttenbergu na Koroškem začela s svojevrstno akcijo na lastno roko. Z revolverjem v roki sta ustavila nek avtomobil na cesti in potem ustrelila šoferja. Avtomobil sta si prilastila in se z njim odpeljala proti štajerski v okolico Perzhaua. Tu sta potegnala vrvi preko ceste in na ta način zadržala avtomobil, v katerem sta bila dva inženjerja in šofer. Ko je avtomobil obstal, sta začela streljati in ubila šoferja. Dočim je en inženjer ušel, sta drugega odpeljala z avtom kot talca proti Unzmarktu. Tu sta šofirala tako nerodno, da se je avto prevrnil. Pri tej priliki se je zarobljenemu inženjerju posrečilo uiti. Medtem so se približali orožniki, ki sta jih zločinca sprejela s strelji iz revolverjev. Šele, ko sta ubila dva orožnika in sta bila tudi sama ranjena, so ju mogli aretirati. Eden izmed nadebudnih dečkov, ki je star 13 let, njegov pajdaš pa 20 let.

Poljaki pred 90. leti

Češki pisatelj Karel Havlíček je v svojih »Narodnih nvinah« že leta 1848. sledeče pisal o Poljaki:

»Bolest in žalost teži slovansko srce, če se spomni Poljakov. Ta nesrečni, odtrgani, pomehkuženi slovanski rod ne deli z nami ostalimi nikdar niti veselja, niti žalosti. On stoji vedno proč v samotni, ošabni in hoče doseči svojo srečo brez naše pomoči, celo veseli se, kadar mi stokamo in stoka, kadar se mi veselimo. Poljaki nikdar ne smatrajo nas odkrito za soprobrate, četudi je bilo pri njih Slovanstvo kedaj v modi, jim vendar nikdar ni prešlo v kri, prišel je vihar in Poljaki so nehali biti Slovani in so bili zopet samo Poljaki. Z Madžari, glavnimi škodljivci Slovanstva, se vedno bratijo, da celo tudi s frankfurtarji... Tudi s temi bi se raje bratili, kot z nami.«

Češki listi smatrajo za umestno in potrebno, da to Havlíčkovo sliko Poljakov v teh dneh zopet ponatiskujejo.

Zadnje vesti

Pogodba med Nemčijo in ČSR za zgradbo kanala med Odro in Donavo ter mednarodne ceste za avtomobilski promet je bila včeraj podpisana.

Politični lov. Rumunski kralj Carol se je včeraj udeležil lova, ki ga je priredil francoski predsednik republike Lebrun. Navzoči so bili tudi Daladier in Bonnet.

Kaj je bilo sklenjeno v Monakovem. Vodstvo francoske ljudske stranke je sklenilo, da bodo zahtevali poslanci stranke v parlamentu pojasnilo od vlade, kaj se je pravzaprav sklenilo v Monakovem. Mir je bil dosežen, toda cena je bila predraga.

»Eksplodizija v sinagogi v Alba Juliji. V rumunskem mestu Alba Julija je v ondotni židovski sinagogi eksplodirala

bomba in se je porušil strop. Policija pravi, da so atentat organizirali člani razpuščene »železne garde«.

Aretacija Bat'e na nemški meji. Na češko-nemški meji so nemški politični uradniki aretirali češkega industrijalca J. Bato. Bat'a je bil na seznamu oseb, ki jih je nemška vlada ukazala aretirati, čim prestopijo nemško mejo. Po aretaciji so ugotovili, da je bil Bat'a med tem že črtan iz tega seznama, zato so ga izpustili.

Arabci beže pred Angleži iz Palestine. Baje je beguncev na tisoče. Tako poroča nemška poročevalska služba. Arabci napadajo in more žide. Angleži pa tega ne puste.

Ogblavili so v Nemčiji nekega vohuna Kodra, ki je vohunil za tuje države.

Kotiček sadružic

Molk je zlato!

Jezik bi naj bil naše izraževalno sredstvo takrat, kadar imamo res kaj za povedati. A kolikokrat se zgodi, da jezik ne služi temu cilju, da govorimo brez prevdanka tjavendan, tudi če bi bilo bolj na mestu molčanje. Tako govorijo ljudje dandanes mnogo preveč in ta razvada se še vedno bolj stopnjuje. Star slovenski pregovor pravi: Gork je srebro, molk je zlato. Velike ljudi poznamo po tem, da jim je pri vseh udarcih usode in težavah življenja nujno potreben molk, v molku pozabijo vse bridkosti. Za male ljudi je navadno boljše, če se lahko z drugimi pogovarjajo, če lahko komu potožijo svoje nadloge. Kljub temu bi se pa moral vsak navaditi na to, da bi znal tudi včasih molčati. Nismo zato na svetu, da bi govorili vedno brez prevdanka. Nobene misli ne bi smeli izgovoriti, preden je ne bi do dobra premislili. Nepremišljene, lahkomišljene tja vržene opazke so napravile že silno mnogo gorja. »Saj nisem pri tem nič mislil, ti potem pove ves skrušen tak človek, ki je s svojo opazko napravil morda največjo nesrečo. Saj to je ravno, ker ni pri tem nič mislil, namesto da bi pri vsaki besedi mislil. Nihče ne sme izustiti opazk in opomb, ki lahko drugega ranijo, nihče tudi ne sme pripovedovati zgodb, za katere ne more prevzeti polne odgovornosti. Pa tudi pri onem, kar je resnica, je v večini slučajev molčanje bolj namestu kakor govorjenje. Samo obrekljivci delajo nasprotno. Izmišljeno ali napol resnično zgodbo napihnejo tako, da nastane iz muhe slon in jo še gorko nesejo drugim. Drugi, ki to slišijo, sodelujejo pri tem ogabnem poslu s tem, da jo še povečavajo, obračajo in razširjajo. Saj vsi ne delajo tega iz zlobe mnogi le iz nepremišljenosti in lahkomišljenosti. A končni uspeh je kljub temu ta, da naraste izmišljotina do neverjetnih izmer in da včasih podkopije življenjsko srečo človekovo. — Zato bi se morali vsi čim večkrat spomniti na ono staro resnico, da je molk zlato, da je govorjenje dobro, a molčanje boljše. Molk o pravem času si lahko vsak prisvoji, če se bo navadil le malo samodiscipline, če bo samega sebe vedno o pravem času prisilil k molčanju. Če bo svoje misli vedno sam najprej nadziral in vedno prej premislil, kaj bo rekel.

O štednji.

Pridobivanje sredstev in njih poraba morajo biti vedno v pravilnem sorazmerju. Če kdo porabi ravno toliko kolikor zasluži, tedaj trenutno sicer ni v zadregi, ali se mu prav lahko zgodi, da pride vmes kak smrtni slučaj, bolezen ali kak drug udarec, ki ga takoj po-

koplje, ker nima prav ničesar v naprej. Kdor pa že v normalnih razmerah živi tako, da več porabi kakor zasluži, zabrede seveda takoj v dolgove. Dolgov se pa mora vsaka gospodinja čuvati kakor najhujšega zla. Zbrati mora vso svojo voljo in z modrim preudarkom urediti zaslužek in porabo tako, da bo vsaj kakšna malenkostna vsota preostala, ki bo tvorila železno rezervo za prihodnost, za črne dni. To ni tako nemogoče, kakor si včasih kdo misli. Nihče nima tako malo, da bi vseeno ne mogel česa prihraniti, nihče pa tudi nima toliko, da bi ne mogel vsega zapraviti. Seveda je treba tudi štednja zagrabiti na pravem koncu. Ni pravila štednja, ako si ne privoščiš dovolj hrane, pravilna štednja pa je, če ne porabimo več tam, kjer lahko shajamo z manjšimi stroški. Pravilno je treba razdeliti vse potrebe po njihovi nujnosti in neodložljivosti. Najnujnejše potrebe pridejo najprej na vrsto, druge morajo ta čas počakati. Le tisti, ki si zna vedno pravilno razporediti svoje potrebe in ki vedno gleda, da zadosti najprej najnujnejšim, si bo lahko vsaj kako malenkost prihranil.

Da postane kisló zelje okusno, imamo več pripomočkov. Dobro je, če kuhamo s kislim zeljem kakšen paradižnik ali pa kako jabolko, ki ga prav na drobno zrežemo. Spet drug okus dobi, če dodamo čebulo, posebno če smo jo prej oprazili na masti. Zelo zboljšajo okus tudi razne dišave, n. pr. majoran, kumina, klinčki, poper, lovorev, list ali pa nekaj brinjevih jagod. Preden damo zelje na mizo, pa je treba te dišave odstraniti. Dober okus dobi zelje, če ga zabelimo s praženo slanino ali pa z mastjo od klobas. Nekatere gospodinjice dajo v kisló zelje svetlo prežganje, večinoma pa povežejo zelje samo z moko, ki jo raztepejo v mrzli vodi. Zelo dobro postane zelje, če vkuhamo vanj majhne cmoke, ki jih napravimo iz moke in vode.

Ceneno orehovo pecivo.

Če bi gospodinja rada v naglici napravila kaj sladkega za pod zob, pa za kvašeno testo ni več časa, ji priporočam to-le orehovo pecivo, ki je povrh še poceni: V ½ l mleka dal 7 dkg masti in 20 dkg sladkorja in segrej vse skupaj toliko, da se sladkor raztopi. Nato pusti ohladiti, dodaj 15 dkg zmletih orehov ali lešnikov, 30 dkg moke, eno celo jajce, potreben sol (pol dkg), nekaj cimta in stoletnih klinčkov in utepi vse skupaj v testo, ki mora teči gosto od žlice. Tik preden daš peči, primešaj en zavitek pecilnega praška, nato pa vliji za dva prsta debelo na dobro namazano štirioglat pekač in speci v precej vroči pečici.

Delavski pravni svetovalec

Posojilo (Ruše)

Vprašanje: Nek trgovec mi je pred leti posodil manjši znesek in sem mu ga odplačeval glasom dogovora v malih obrokih. Sedaj, ko sem vse obroke že skoro plačal, pa zahteva trgovec naenkrat obresti in mi grozi s tožbo. Ali upravičen?

Odgovor: Če ni bilo izrecno dogovorjeno, da Vam da trgovec posojilo brezobrestno, je upravičen zahtevati od onega dne dalje, ko bi mu bili Vi morali glasom dogovora denar vrniti, zakonite 5 odst. obresti.

Poškodba (Sv. Lovrenč)

Vprašanje: Pri delu sem se ponesrečil na roki ter je zdravnik ugotovil, da je moja delovna zmožnost zmanjšana za 20 odst. Ista tvrdka mi je sedaj odkazala lažje delo, tako da sem še vedno zaposlen. Ali imam pravico zahtevati kako odškodnino in od koga?

Odgovor: Ako je zdravnik ugotovil, da je Vaša delazmožnost zmanjšana za 20 odst., Vam bo OUZD določil in izplačeval nezgodno rento. Kake posebne odškodnine poleg rente niste upravičeni zahtevati od nikogar, tudi ne od delodajalca.

Preživninska dolžnost nezakonskega otroka.

Vprašanje: Imam nezakonskega otroka in je bila očetu naložena mesečna preživnina po din 250. Ta preživnina se je pozneje na očetov predlog znižala na din 150 in potem ponovno na din 100 mesečno. Sedaj pa hodi moj otrok v šolo in rabi vedno več. Ali lahko zahtevam zvišanje preživnine in to kljub temu, da je dal moj mož prepisati otroka na svoje ime?

Odgovor: Vložite predlog pri varstvenem sodišču, da naj se preživnina zviša in ga ute-meljite z otrokovimi potrebami. Ako je Vaš mož dal prepisati otroka na svoje ime, to na

preživninski dolžnosti otrokovega očeta ničesar ne spremeni.

Bolezni teden (Hrastnik)

Pravico do mezde v času bolezni ima delavec za 1 teden šele tedaj, če je bil že 14 dni v službi. Ker ste se Vi že prvi dan ponesrečili, ne morete zahtevati mezde za bolezni teden.

Stanovanje (Trbovlje)

Vprašanje: Pri nekem hišnem posestniku sem najel stanovanje in mu tudi plačal nekaj v naprej. V stanovanje se pa naknadno nisem vselil, ker sem že pri čiščenju opazil, da v njem strahno smrdi po bližnjem stranišču in da tega smrada ni mogoče odpraviti. Zahteval sem od hišnega lasnika, da mi z ozirom na to vrne tudi znesek, ki sem ga že plačal, pa te moje zahteve odklanja. Ali ga lahko tožim?

Odgovor: Ako je stvar res taka kot jo opisujete, je stanovanje gotovo zdravju škodljivo in ste bili v tem slučaju upravičeni takoj odstopiti od pogodbe ter lahko zahtevate tudi vrnitev že plačanega zneska.

Nezgodna renta (Stovenska vas pri Kočevju)

Vprašanje: Pri delu sem se ponesrečil tako, da sem izgubil obe očesi in utrpel še druge znatne poškodbe. Kam naj se obrnem zaradi nezgodne rente in koliko rente bom moral dobiti?

Odgovor: Vašo nezgodo je najbrž že delodajalec prijavil okrožnemu uradu, če je ni, jo lahko prijavite tudi sami. Okrožni urad Vam lahko pripravi tudi sami. Okrožni urad Vam bo za tako velike poškodbe moral priznati 100% rento. Višina letne rente pa bo določena z ozirom na Vaš zaslužek. Zoper odlok, ki ga bode prejel, se bode lahko pritožili, ako ne bode z njim zadovoljni.